

Суспільно-географічні дослідження

УДК 911.373:436 (477.41)

Мізін Н.А.
Інститут географії НАН України

ВПЛИВ АГРОХОЛДИНГІВ НА СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виявлено вплив агрохолдингів на спеціалізацію сільського господарства і напрями землегосподарювання у Київській області. Дано аналіз діяльності найбільших агрохолдингів, розміщених в області. Визначено їх позитивну роль у підвищенні ефективності аграрної галузі. Показано негативний вплив агрохолдингів на життєдіяльність населення сільської місцевості.

Ключові слова: агрохолдинг, спеціалізація, сільське господарство, життєдіяльність населення, земельні ресурси, безробіття.

Постановка проблеми. Питання розвитку сільської місцевості Київської області з огляду на зміни в системі господарювання є важливими і актуальними. У зв'язку з цим особливо великий вплив на розвиток аграрної сфери і загалом сільської місцевості справляють агрохолдинги. Вони виникли як бізнесові структури та відіграють істотну роль у землегосподарюванні, орендуючи 13,6 % сільськогосподарських угідь. Водночас відбувається скорочення дрібних сільськогосподарських підприємств за рахунок їх переходу під контроль агрохолдингів. Їх функціонування значно впливає на господарську діяльність у сільській місцевості області, зайнятість населення, стан земельних ресурсів тощо [8,с.8-10]. Дослідження розвитку сільської місцевості Київської області із позицій змін у формах господарювання в аграрній сфері, ефективності використання земельних ресурсів є назрілими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань формування та діяльності аграрно-промислових утворень та їх впливу на сільську місцевість значну увагу приділяють нині багато науковців. Серед них варто зазначити Андрійчука В. Г. [1], Бородіну О.М. [4] [5], Гринчука С.В. [6], Дем'яненка С.І. [8], Данкевича А. Є. [7], Феофілова С.Л. [18]. У їхніх працях розглядаються процеси розвитку агрохолдингів, їх діяльність з позицій розвитку АПК і сільської місцевості.

Серед науковців існує декілька точок зору щодо впливу агрохолдингів на аграрну сферу. Більшість вчених (Дем'яненко С.І., Гринчук С.В., Феофілов С.Л.) наголошують на їх позитивному впливі на сільське господарство. Їх

Суспільно-географічні дослідження

діяльність сприяє підвищенню ефективності виробництва, впровадженню новітніх технологій, що відповідають світовим напрямам розвитку АПК. Інші науковці (Андрійчук В.Г., Бородіна О.М., Данкевич А.Є.) наголошують на негативних результатах функціонування агрохолдингів, які проявляються в нерациональному використанні земельних ресурсів, виснаженні ґрунтів, відсутності сівозмін тощо. У сільській місцевості загострюється проблема зайнятості населення, погіршується стан інфраструктури. Слід зазначити, що агрохолдинги сплачують податки за місцем реєстрації, а не до місцевих бюджетів, де вони орендують землю, тобто у сільську місцевість.

Особливо важливими є дослідження впливу агрохолдингів на сільську місцевість столичної області.

Мета та завдання дослідження. Виявити вплив агрохолдингів на спеціалізацію сільського господарства і напрями землегосподарювання у Київській області. Дати аналіз діяльності найбільших агрохолдингів, розміщених в області. Визначити їх позитивну роль у підвищенні ефективності аграрної галузі. Показати негативний вплив агрохолдингів на життєдіяльність населення сільської місцевості.

Виклад основного матеріалу. За умов зміни системи господарювання і глобалізації у Київській області все більшого розвитку набувають інтеграційні аграрно-промислові формування – агрохолдинги. Визначальним у їх розміщенні є столичний контекст. Більшість цих утворень зареєстровано у великих містах, і зокрема у столиці, а безпосередньо підприємства розміщені в сільських районах.

Агрохолдинги зацікавлені у виробництві високоприбуткових культур, при цьому ігноруються питання екостану земельних ресурсів. В Україні налічується понад 50 агрохолдингів, з них 15 зареєстровано у м. Київ [15, с.13].

Київська область має значні переваги для розвитку й діяльності агрохолдингів – зручне економіко-географічне положення, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, розвинену виробничу і ринкову інфраструктуру, розгалужену мережу шляхів сполучення, наявність трудових ресурсів, спрощену процедуру орендування землі й систему оподаткування, а також близькість столиці як місця реєстрації [11, с.51]. Ці переваги створюють великі можливості для ефективної діяльності агрохолдингів у сільській місцевості столичної області.

Під впливом столиці формується конкурентне середовище у землекористуванні, аграрній сфері, посилюються територіальні відмінності в

Суспільно-географічні дослідження

ринковій вартості землі. Сільська місцевість є привабливішою для розміщення агрохолдингів, оскільки тут вартість оренди землі та робочої сили є значно меншою, ніж у містах. Орендна плата за землю коливається від 369 грн. до 3300 грн/га на рік залежно від району [2]. Найпривабливішими є периферійні райони області – Переяслав-Хмельницький, Миронівський, Яготинський, Ставищенський [17, с.108]. Вони мають сприятливі ґрунтово-кліматичні умови і порівняно низьку орендну плату за землю. Кожен з агрохолдингів орендує понад 30 тис.га сільськогосподарських угідь, що становить займає близько 30% угідь сільськогосподарських підприємств.

Земельні ресурси – найважливіша складова інтегрального потенціалу території Київської області. Земля є основним засобом виробництва, територіальним базисом розміщення виробничих об'єктів і розселення населення, ресурсом для розвитку сільського господарства області. Велика сільськогосподарська освоєність території області (81,5 %), зумовлює посилення антропогенного навантаження на земельні ресурси. Вони потребують раціонального використання, збереження родючості ґрунтів, застосування екобезпечних напрямів землекористування [11,с.53].

На сільськогосподарські угіддя в області припадає до 60 % загальної площі території (в Україні – 69,0%). Основне місце в них займає рілля – 81,5%. Нині частка сільськогосподарських угідь області з кожним роком зменшується, особливо у сільськогосподарських підприємствах з 66,2% у 2003 році до 55,2% у 2013 році. Слід зазначити, що за останнє десятиліття в області значно змінилася система землегосподарювання. Набули поширення потужні аграрно-промислові структури – агрохолдинги. Зросла частка орендованих ними сільськогосподарських угідь, яка нині становить близько 240 тис. га, тобто 13,6 % від їх загальної площі [2]. Разом з тим підвищилася частка фермерських господарств і господарств населення у користуванні сільськогосподарськими угіддями – відповідно із 25,4% до 31,2% [17,с.252].

Характерним для діяльності агрохолдингів у сільській місцевості Київської області є їх зацікавленість у виробництві високоприбуткових, однак ґрунтовиснажуючих культур – кукурудзи, соняшнику, сої, ріпаку (таблиця 1). Через недотримання ґрунтозберігаючих агротехнологій істотно зменшується родючість ґрунтів, посилюється ерозійна діяльність, погіршується структура орних земель. Агрохолдинги надають перевагу не органічним, а мінеральним добривам, в результаті чого знижується якість земель, забруднюються водні ресурси навколишньої сільської місцевості [4,с.21-23].

Суспільно-географічні дослідження

Таблиця 1

Структура посівних площ Київської області за 2000 -2013 рр.

Сільськогосподарські культури	2000 р.		2005 р.		2010 р.		2013 р.		2013 р. у % до 2000 р.
	тис. га	%	тис. га	%	тис. га	%	тис. га	%	
Київська область									
Усі посівні площі	1217,4	100,0	1156,9	100,0	1111,2	100,0	1153,5	100,0	94,8
Зернові культури	587,3	48,2	679,3	58,7	619,8	55,8	630,4	54,5	107,3
пшениця	284,3	23,4	296,1	25,6	242,5	21,8	199,8	17,7	70,3
жито	32,8	2,7	38,0	3,3	15,9	1,4	16,2	1,3	49,4
ячмінь	111,2	9,1	151,2	13,1	125,7	11,3	99,3	8,5	89,3
овес	28,0	2,3	24,7	2,1	11,2	1,0	10,1	0,8	36,1
кукурудза на зерно	26,2	2,2	90,1	7,8	185,9	16,7	276,2	24,2	1054,2
просо	15,1	1,2	5,1	0,4	1,9	0,2	2,7	0,2	17,9
гречка	57,7	4,7	41,7	3,6	14,8	1,3	19,3	1,8	33,4
зернобобові	30,7	2,5	32,0	2,8	21,2	1,9	5,0	0,4	16,3
Технічні культури	96,9	8,0	131,5	11,4	246,2	22,2	289,1	25,8	298,3
цукрові буряки	61,2	5,0	56,3	4,9	41,0	3,7	28,3	2,5	46,2
соняшник	22,4	1,8	35,9	3,1	66,7	6,0	87,9	7,8	392,4
ріпак	7,4	0,6	13,5	1,2	16,7	1,5	33,4	3,2	451,4
соя	2,0	0,2	22,4	1,9	117,4	10,6	138,2	12,3	6910,0
Кормові культури	407,8	33,5	228,9	19,8	125,3	11,3	108,3	9,2	26,6

Джерело [17, с.310].

Зміна у формах господарювання, його напрямках, спричинила до істотних зрушень у спеціалізації сільського господарства, зокрема структурі посівних площ (табл.1). Як видно з таблиці 1, впродовж 2000 - 2013 рр. у посівній площі зросла роль кукурудзи, соняшнику, сої, ріпаку, що є ґрунтовиснажуючими культурами. За цей час істотно зменшилися посіви кормових культур, зернобобових, круп'яних (овес, просо, гречка). Така тенденція спостерігається і в Україні загалом, однак у Київській області вона є більш прискореною, ніж в інших регіонах, хоча природні умови області для виробництва високоприбуткових культур, особливо соняшнику, є менш сприятливими, ніж у центральних лісостепових і степових областях [12, с.82]. Варто зазначити, що для агрохолдингів існує спрощена процедура отримання дотацій і субсидій з державного бюджету на розвиток аграрної галузі [18].

Нині у Київській області відбуваються значні зміни в інвестиційному забезпеченні аграрної сфери, посилюється експортоорієнтованість аграрного бізнесу. Агрохолдинги створюють конкурентне середовище в аграрній галузі завдяки застосуванню сучасних технологій і новітньої техніки у сільському господарстві, більшим обсягам капіталовкладень, відповідності продукції

Суспільно-географічні дослідження

стандартам якості, розвитку логістики [10,с.104]. За рахунок цього вони досягли високої продуктивності виробництва, забезпечили отримання значних врожаїв та сконцентрували великі площі земель сільськогосподарського призначення в обробітку, впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку АПК [9,с.51].

Агрохолдинги, як правило, є багатопрофільними, займаються виробництвом рослинницької і тваринницької продукції, їх переробленням. Це стосується олієжирової, борошномельної, хлібопекарської, цукрової, м'ясо-молочної промисловості [15,с.13]. Найбільші агрохолдинги в Київській області функціонують у Баришівському (ТОВ «Баришівська зернова компанія»), Миронівському (ВАТ Миронівський хлібопродукт), Яготинському (ТОВ «Агро Інвест Україна»), Згурівському (ТОВ «Українська молочна компанія») та Переяслав - Хмельницькому (ТОВ СП «НІБУЛОН», СП ТОВ «Нива Переяславщини») районах. Їх спеціалізація та розміри землекористування показано в таблиці 2.

Таблиця 2

Найбільші агрохолдинги у Київській області на 2014 рік.

№ п/п	Назва агрохолдингу, розміщення	Спеціалізація	Площа землі, тис. га.
1.	ВАТ «Миронівський хлібопродукт» , м. Миронівка, Миронівський район.	Вирощування зернових та технічних культур, виготовлення продукції з них (хліб, корми для тварин тощо.), виробництво м'яса курятини та кролів.	280 (15 тис.га у Київській області)
2.	ТОВ СП «Нібулон» м.Миколаїв. У Київській області діє 2 філії : «Денихівська», «Переяславська».	Виробництво та експорт зернових і олійних культур.	90 (з них 10 тис.га. у Київській області)
3.	ТОВ «Баришівська зернова компанія» , смт.Баришівка, Баришівський район.	Вирощування зернових і олійних культур, виробництво кормових добавок, а також молочне тваринництво.	50 (з них 20 тис.га. у Київській області)
4.	ТОВ Агрофірма «Світанок» , с Ковалівка, Васильківський район.	Вирощування зернових (кукурудза, озима пшениця) і технічних (соняшник, ріпак, цукровий буряк) культур, виробництво м'яса (свинини і телятини) і молока.	40
5.	ТОВ Агро Інвест Україна м. Яготин, Яготинський район.	Вирощування зернових і олійних культур, цукрових буряків. Виробництво тваринницької продукції - м'ясо свинини і телятини, молоко.	70 (з них 15 тис.га у Київській області)

Суспільно-географічні дослідження

Продовження таблиці 2

Найбільші агрохолдинги у Київській області на 2014 рік.

№ п/п	Назва агрохолдингу, розміщення	Спеціалізація	Площа землі, тис. га.
6.	ЗАТ «Комплекс «Агромарс» , с. Гаврилівка, Вишгородський район.	Птахівництво (насамперед, м'ясо бройлера), виробництво комбікормів, вирощування зернових культур.	35
7.	ТОВ Інтерагроінвест , смт. Ставище, Ставищенський район.	Вирощування і переробка зернових та технічних (соняшник, соя, цукровий буряк) культур, виробництво травинницької продукції (м'ясо телятини).	30
8.	ЗАО «Корпорація «Агротех» , с. Дівички, Переяслав-Хмельницький район.	Вирощування зернових і зернобобових культур, кукурудзи, соняшнику, цукрових буряків; виробництво м'яса телятини і молока.	27
9.	СП ТОВ «Нива Переяславщини» с. Переяславське, Переяслав-Хмельницький район.	Вирощування зернових (озима пшениця, кукурудза) і технічних (соняшник, цукровий буряк) культур, виробництво та переробка м'яса свинини.	20 (з них 12 тис. у Київській області)
10.	ТОВ «Українська молочна компанія» , с. Великий Крупіль, Згурівський район	Молочне скотарство, виробництво і переробка молока.	16 (з яких 4 тис. га у Київській області)

Джерело: складено на основі [2] [8] [13].

Як видно з таблиці 2, найбільшим агрохолдингом у Київській області за площею орендованої землі, виробничими потужностями, спеціалізацією сільськогосподарського виробництва є **ВАТ «Миронівський хлібопродукт»**, який розміщується у Миронівському районі. Він налічує близько 15 тис. працівників, співпрацює з аргарними підприємствами Нідерландів. Це аграрно-промислове формування є найбільшим виробником м'яса птиці та продуктів з нього (торгова марка «Наша ряба»), займаючи близько 40% ринку м'яса бройлерів і яєць в Україні.

Потужним агрохолдингом за розмірами і зоною впливу на АПК у Київській області є **ТОВ СП «Нібулон»**, зареєстроване у м. Миколаїв. До його складу входять 21 аграрне підприємство, з яких 2 знаходяться у Київській області (Тетіївський і Переяслав-Хмельницький райони). Число зайнятих на цих підприємствах становить 200 осіб. За спеціалізацією ТОВ СП Нібулон є виробником і експортером зернових та олійних культур. Це єдина вертикально інтегрована компанія, що забезпечує контроль над усіма виробничими ланками

Суспільно-географічні дослідження

за схемою «поле–порт»: вирощування і збирання врожаю, транспортування продукції з використанням власної техніки, зберігання (елеваторні потужності загальною місткістю 453,5 тис. т, з них 87,2 тис. т. у Київській області) [8.с.6].

Стрімкого розвитку набув агрохолдинг **ТОВ «Баришівська зернова компанія»**, розташований у Баришівському районі. Це дочірнє підприємство шведської компанії «BZK Grain Alliance AB», що є головним інвестором цього агрохолдингу. В ньому зайнято близько 900 осіб, переважно з навколишніх сіл. Підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових і олійних культур та молочному тваринництві, тут також виробляють кормові добавки, надаються послуги з приймання, первинної обробки та зберігання зерна. До його складу входить 4 елеватори [2] [13].

В області функціонує потужний агрохолдинг **ЗАТ «Комплекс «Агромарс»**, розміщений у с. Гаврилівка Вишгородського району. Основним його інвестором є датська аграрна інвестиційна корпорація ApS. На цьому підприємстві зайнято біля 500 працівників. Нині цей агрохолдинг динамічно розвивається і організаційно пов'язує всі етапи сільськогосподарського виробництва – від вирощування зернових культур, виготовлення комбикормів, розведення птиці, відгодівлі курчат-бройлерів до забою птиці, перероблення курячого м'яса і його реалізації через власну торговельну мережу. Продукція випускається під відомими торговими марками «Гаврилівські курчата», «Ясенвіт».

Великим агрохолдингом, що функціонує у столичній області, є **СП ТОВ «Нива Переяславщини»** (Переяслав-Хмельницький район). Це спільне британсько-українське підприємство. Кількість зайнятих становить тут понад 600 осіб. Підприємство входить до десятки найбільших господарств з виробництва свинини в Україні, володіє шістьма відгодівельними комплексами (кожен на 1250 свиноматок), забійним цехом і м'ясопереробним підприємством у м. Переяслав-Хмельницький. Виробничі потужності компанії складають близько 200 тис. голів свиней на рік. Виробляє м'ясні та ковбасні вироби під торговою маркою «П'ятачок», володіє мережею спеціалізованих магазинів. У 2014 р. ця агрокомпанія відкрила під Києвом найбільшу свиноферму в Україні (с. Паришків, Баришівський район).

Одним з головних агрохолдингів, який спеціалізується на виробництві молочної продукції, є **ТОВ «Українська молочна компанія»**, що розміщується у Згурівського районі. Головним його інвестором є шведська агрофірма «ДеЛеваль». Кількість працівників становить 300 осіб. Підприємство

Суспільно-географічні дослідження

вужькоспеціалізоване, випускає молоко для подальшого перероблення та виробництва різноманітної молочної продукції. Має дві молочні ферми на 4 тис. голів, виробляє молоко високої якості. Варто зазначити, що це молоко здають на київські молококомбінати «Галактон», «ВімБільДан», «Фавор» [2] [8].

Великі агрохолдинги Київської області включають повний цикл виробництва продукції: на стадії сільського господарства, зберігання, перероблення сільськогосподарської сировини і виробництво кінцевих продуктів харчування. Сюди входять також власні торгівельні мережі, що здійснюють торгівлю цими продуктами. Переробні заводи розміщуються, як правило, у малих містах, районних центрах або навколо столиці. Слід зазначити, що багато агрохолдингів здійснюють свою діяльність за рахунок іноземного капіталу [19,с.17].

Як видно з таблиці 2, більшість агрохолдингів, розміщених в області, спеціалізуються на вирощуванні й переробленні зернових (озима пшениця, кукурудза) і технічних культур (соняшник, ріпак, соя). Менше вирощують ячменю та гречки, оскільки вони є затратними й малоприбутковими. У Київській області частка агрохолдингів у виробництві валової продукції рослинництва у 2013 році складала 31 %, тваринництва – 42 %. Домінування агрохолдингів у секторі тваринництва пов'язане з високою концентрацією їх у птахівництві, свинарстві та скотарстві, насамперед молочного напрямку [17,с.321]. Основними виробниками продукції тваринництва є ЗАТ «Комплекс «Агромарс», ТОВ «Українська молочна компанія», ВАТ «Миронівський хлібопродукт». Однак нині великих капіталовкладень у галузь тваринництва (крім птахофабрик) агрохолдинги не здійснюють. Вони зацікавлені у збільшенні обсягів землеволодінь. Слід зазначити, що існує певна конкуренція з господарствами населення та фермерськими господарствами у сфері тваринництва, що передбачає нижчі прибутки, порівняно з рослинництвом [6].

Проаналізувавши розвиток і діяльність агрохолдингів у Київській області з позицій розвитку сільської місцевості, можна визначити їх позитивні та негативні риси. З одного боку, агрохолдинги відіграють позитивну роль у підвищенні ефективності аграрної галузі, конкурентоспроможності виробництва. Це здійснюється за рахунок впровадження сучасних технологій, швидкого реагування на кон'юнктуру світових ринків та потреб місцевого населення. Зростають вимоги до кваліфікації населення, зайнятого в аграрній сфері, зайнятості місцевого населення, підвищенню їх кваліфікації. Слід зазначити, що заробітна плата в агрохолдингах Київської області є однією з найвищих в

Суспільно-географічні дослідження

Україні – від 3000 – 3500 грн. (2013 рік) [2]. Нині більшість агрохолдингів мають власні лабораторії для контролю за якістю продукції, переробні заводи у навколишніх малих містах і селищах, розвинену логістику, а також навчальні бази для підвищення кваліфікації трудових ресурсів [6], що позитивно впливає на рентабельність сільськогосподарського виробництва і зайнятість сільських мешканців.

З другого боку, агрохолдинги здійснюють негативний вплив на земельні ресурси та соціальний розвиток сільської місцевості області. Вони нерационально використовують сільськогосподарські угіддя, вирощуючи ґрунтовиснажуючі культури – соняшник, ріпак, сою, кукурудзу, при цьому не використовуючи сівозмін [19, с.18]. Це призводить до погіршення якості ґрунтів, насамперед зниження їх родючості. Більшість виробленої продукції вивозиться за кордон, переважно це розвинені європейські країни, що має негативні наслідки для продовольчої безпеки України [14,с.128].

Негативною рисою діяльності агрохолдингів є відсутність уваги до розвитку сільської місцевості, зокрема її інфраструктури. Про це свідчать незадовільний стан доріг, скорочення дитячих садків і шкіл, медичних пунктів, закладів дозвілля. Як правило, власники агрохолдингів не проживають у місцях ведення агробізнесу, у них немає потреби в користуванні місцевою інфраструктурою [6].

Агрохолдинги витісняють з ринків оренди землі і продажу готової продукції приватних фермерів, які не можуть з ними конкурувати. Таким чином, за останні роки в області різко скоротилася кількість дрібних сільськогосподарських підприємств, багато з них перейшли під контроль цих формувань. Станом на 2013 р. агрохолдинги поглинули понад 3 тис. таких підприємств в Україні, з них близько 300 у Київській області [3,с.84-85]. Найбільшого впливу агрохолдингів зазнали периферійні сільські райони – Миронівський, Яготинський, Переяслав-Хмельницький, Баришівський, Згурівський, Ставищенський, дещо меншого приміські – Вишгородський, Васильківський, Києво-Святошинський, Обухівський райони. Водночас у сільській місцевості посилюється безробіття, що негативно впливає на життєдіяльність сільських жителів. Зростає міграційна активність сільського населення працездатного віку до районних центрів і столиці у пошуках місць прикладання праці та підвищення рівня життя [11,с.56-57].

Висновки. За умов підвищення ефективності виробництва агрохолдинги посилюватимуть свої позиції у сільській місцевості Київської області. Тут є

Суспільно-географічні дослідження

значні конкурентні переваги для розвитку виробництва прибуткових експортоорієнтованих культур – зручне економіко-географічне положення, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, розгалужена мережа шляхів сполучення, наявність трудових ресурсів, спрощена процедура орендування землі тощо. Більшого впливу агрохолдингів зазнає сільська місцевість периферійних сільських районів. Однак агрохолдинги не мають бути перешкодою для розвитку традиційних галузей (зернобобових, круп'яних та кормових культур), що є ґрунтозахисними, забезпечують сталий розвиток аграрної галузі сільської місцевості області. Необхідно розробити законодавчі нормативи, за яких агрохолдинги мають впроваджувати ґрунтозахисну систему землеробства, а податки сплачувати не за місцем реєстрації їх головної компанії, а за місцем діяльності їх аграрних підрозділів, тобто у сільську місцевість. Це дасть можливість використовувати кошти місцевих бюджетів для соціального розвитку сільської місцевості, підвищення рівня життєдіяльності сільських мешканців Київської області.

Використана література:

1. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: вимір масштабів та оцінка переваг і загроз здійснення / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2006. – № 2. – С. 8-16.
2. Агрохолдинги України [Електронний ресурс] // Канадсько-Український зерновий проект. – Режим доступу: <http://www.cugp.com.ua/links/21.html>.
3. Арнім Кун Забезпечення конкуренції на ринку оренди землі // Сільське господарство України: криза та відновлення / Арнім Кун, С. Дем'яненко. – [За ред. Штефана фон Крамола-Таубадея, Сергія Дем'яненка, Арніма Куна]. – К.: КНЕУ, 2013. – С. 84-85.
4. Бородіна О.М. Агрохолдинги як база формування корпоративного аграрного устрою в Україні / О.М.Бородіна, А.О.Гуторов // Економіка АПК. – 2011. – №11. – С. 21-23
5. Бородіна О.М., Геєць В.М., Гуторов А.О. та ін. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. ; [за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи]. – К. : Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2012. – 56 с.
6. Гринчук С. В. Особливості діяльності агрохолдингів та їх вплив на розвиток сільських територій [Електронний ресурс] - Режим доступу: znau.edu.ua
7. Данкевич А. Є. Організаційно-економічні засади розвитку агрохолдингів / Данкевич А. Є. // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 26–29.
8. Дем'яненко С.І., Кузнєцова А.В. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? : Серія консультативних робіт. – К.: Німецько-Український Аграрний Діалог; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2008. – С. 8-10.
9. Дем'яненко С.І. Агрохолдинги в Україні: процес становлення та розвитку // Економіка України -2009. № 12. С.51-55.

Суспільно-географічні дослідження

10. Єранкін О.О. Маркетинг в АПК України в умовах глобалізації : моногр. – К. : КНЕУ, 2009. – С. 104.
11. Козловська Н.А. Розвиток сільського господарства Київської області у контексті впливу столичного міста/ Український географічний журнал – К.: Видавництво Інститут географії НАН України, 2015. – Вип. №1(89) – С. 50-57
12. Кропивко М. Ф. Стратегічні напрями реформування управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій / [за ред. М. Ф. Кропивка]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 82 с.
13. Крупнейшие холдинги в растениеводстве Украины 2014. Дослідження УКАБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agribusiness.kiev.ua/uk/service/studies/1342529287/>
14. Лапа В., Лисситса А., Поливодский А., Федорченко М., Феофилов С., Янов А. Украина: Агрохолдинги и перспективы рынка земли. К., Украинская аграрная конфедерация, «Украгроконсалт», 2007. – с.128
15. Месель-Веселяк В. Я. Форми господарювання в сільському господарстві України (результати, проблеми, вирішення) / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 13.
16. Саблук П.Т. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України //Економіка України. – 2008. - №12, с. 4.
17. Статистичний щорічник Київської області за 2013 рік/ за ред.. С.І. Коханчук. – К.: Державна служба статистики ГУС у Київській області, 2014 – С.108, 252, 310,321
18. Феофілов С.Л. Майбутнє України - за агрохолдингами / [Електронний ресурс]. – ІнтерМедиа Консалтинг. - Режим доступу: <http://agroua.net/>.
19. Шафранська Л. Консолідація земельних ресурсів та земельні банки/Л. Шафранська // Землевпорядний вісник. – 2010. – № 11. – С. 17 –19

Мизин Н.А.

Институт географии НАН Украины

ВЛИЯНИЕ АГРОХОЛДИНГОВ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЮ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА И ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Виявлено вплив агрохолдингов на спеціалізацію сільського господарства і напрямлення землекористування в Київській області. Дан аналіз діяльності найбільш великих агрохолдингов, розміщених в області. Визначено їх позитивну роль в підвищенні ефективності аграрної галузі. Показано негативний вплив агрохолдингов на життєдіяльність населення сільської місцевості.

Ключевые слова: агрохолдинг, спеціалізація, сільське господарство, життєдіяльність населення, земельні ресурси, безробіття.

Суспільно-географічні дослідження

Mizin N.

Institute of Geography NAS of Ukraine

THE IMPACT OF AGRIHOLDINGS ON THE AGRICULTURE SPECIALIZATION AND POPULATION LIVELIHOOD IN KYIV REGION

The influence of agricultural holdings in the agricultural specialization and direction land management in the Kiev region. The analysis of the activity of the largest agricultural holdings located in the area. Determine their positive role in improving the efficiency of the agricultural sector. Displaying a negative impact on the livelihoods of the rural population.

Keywords: agricultural holding, specialization, agriculture, livelihood, land resources, unemployment.

УДК: [379.84 : 711.5]: 911.8 332.122.62

Олійник В.Д.

Одеська національна академія харчових технологій

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСТА І ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ

В статті проаналізований зарубіжний досвід формування та функціонування приміської зони (на прикладі міст Париж, Лондон, Токіо, Шанхай). Розглянуто питання планового розвитку міст, регулювання економічних, соціальних, демографічних процесів міста і приміської території в США. Сформульовані основні акценти державного втручання, планового розвитку приміських територій на теренах СРСР. Виділені напрями регулювання розвитку міст в СРСР.

Ключові слова: концепції містобудування, приміські території, районне планування.

Постановка проблеми. Місто – це основна соціально-економічна і адміністративна одиниця країни, економічний, транспортний, науковий, культурний центр, вплив якого поширюється на приміські території. В результаті чого формується особливий приміський комплекс, який характеризується тісними зв'язками місто – приміська зона і відбувається взаємопроникнення міських і сільських функцій. Проте і проблеми, які виникають, також вагомі і потребують свого вирішення. Однією з головних проблем великих міст 20 ст. стала проблема концентрації, забруднення, практичної відсутності рекреаційної діяльності міських жителів. Тому постало